

SPECIES LITIS PRO HELISA MASARS CONIVGE Jacobi Dintilhac Patroni.

*CONTRA Iacobum Morlon scommate vocatum Labarte, & Margaretam
Masars coniuges Bosquet, & alios.*

MArgareta diues opum à patre , ruri in sinu charissimè amitè rapitur à La-
barte pluribus catapultariis stipato , quorum effrenata audacia , nouo
crimine puellam biennem, amitæ filiam, tumulo intra paucos dies mandauit ,
& venerando seni agnato, humi pedibus conculcato, ventrem disrupt , qua vi
post aliquos menses fatus est.

Helisa Albouy mater vidua s̄a pius citatum nec sistentem reum damnari à
Prætorio francopoleos curauit immensis sumptibus , vt videre est in forensi-
bus libellis quam plurimis & in scripta diuersarum Provinciarum inuestiga-
tione contra fugitivos.

Tandem infelix mater solatii expers, frustra Margaretam ad se accersens, ex-
tremo dolori vitam adscripsit , post confessas tabulas, voluntatis vltimè circa
bona sua indices , in quibus exheredem iure fecit Margaretam, & heredem in-
stituit charam Helisam, filiam bene meritam.

Post paucos dies ab obitu matris, Margaretam quamuis nec actoris, nec rei partes
sustineret, veniam libello supplici, pro Labarte precatur; super quo libello præ-
ter morem & ius, causæ procurator immo proditor placitum composuit , quo
contumacis inauditiq; Labarte, capit is damnatio dilata est.

Quo facto adeat Labarte qui sub spe vadimenii dandi ampliatur , & statim
Labarte & Margaretam domum & redditus maternos depeculantur , & Helisam
heredem omnibus bonis maternis exuunt.

Vrget Helisam & cognatos tam iniqua & crudelis spoliatio , qua, a laribus
maternis, heres, immerito, tanta violentia expellitur , vt nihil illi reliquum fa-
ciant raptore: Quo fit, vt libellum sup plicem opponat huic placito Helisa &
fortunarum restitutionem, spoliata desideret.

Rationes vident Augustiss mi & Doctiss mi Patres: Primo cum nemo sub no-
mine alieno absens & contumax restituatur aduersus iudicium capit is Secundo
Cōstitutiones Regiæ Hērici 2. & Ludouici 13. & ius scriptū quo vtimur capite
damnant raptore quoscunque, & merito: quippe qui caput & fortunas libero-
rum male disperdant , & in alienam familiam transferant inuitis parentibus
quos tanquam veneranda numina Deus ipse proposuit: Quid decernendum
in raptorem vilis & miserè cōditionis, cui pro opibus scommata, Labarte, datum
est; Qui iam antea homicidii rens ostendit, Oriundus à patre furti damnato ,
& cuius prosapia a spurio progreditur: Cuius inopiā contractus matrimonii cū
raptā notā facit, in quo quingentis libris donatur à parētibus , seorsum à cōtra-

Qui ad calidas grecas soluendis ni Mercurius presto sit suribus: Hæc omnia, acta edita probant & maxime ad rem quia scilicet, in vilem personam raptorem pueræ diutis, & splendide magis leges sequunt. l. 38, imperator ff. ad l. iulianam de adulterijs l. 1 §. vlt. ff. d l. cornel. de siccari.

Quid statuendum in homicidam qui in procinctu raptus, puellam biennem & senem cognatum neci dedit. Quo suppicio vindicanda est mors matris cuius animus languore tandem confectus est: Adeste manes matris infaustæ, visuri post raptum Margaretæ, spoliatio nein Helisæ, & bonorum maternorum expilatorem acerbum, & dignum tali patre furti damnato.

Qui niger in folijs venit ex radicibus humor.

Contratam horrendam expilationem, Regiae auctoritatis litteras Margareta adducit, quibus testamentum matris querere tentat, sed tandem litem desperatam videns, ut tempus terat, & interim fruatur bonis, codicillos post testamentum factos falsi arguit, Testamentum clausis tabulis factum ab ignara litterarum valere, falso negat, in totum repugnante l. hac consultissima C. de test. & genad. testi. ordine cuius inuicta ratio patet, scilicet Testatori licere fortunas suas fidei cuiuslibet cōmittere. Sed non hic agitur de testamentis solemnis factis inter extraneos uno solo suscriptori exhibito, quæ Senatus improbavit.

Primo. Hoc Testamentum perfectum fuit antequam clauderetur. Quia scilicet Valent Testamenta imperfecta parentum intrinque sexus inter liberos §. Ex imperfecto dicta l. hac consultissima, Et valent sine inscriptione coram duobus testibus, glossa ad authenticam 18. de ruente & semisse §. Et quod sepe, In verbo, subscribere, & glossa ad authenticam. Quod sine inscriptione C. de test. Benedictus in caput Rainutius, In verbo, Testamentum l. num. 72. 73. & 74. Testamentum inquit inter liberos valet cum duobus testibus, sine fuerit factum per modum Testamenti, aut eiuscumque scripture, aut sine scripture, dum tamen per duos testes constare possit illam fuisse patris aut matris voluntatem, Et in aliis dispositione valet exhereditatio. Sunt ipsissima verba Benedicti quæ multis firmat auctoritatibus.

Et ideo si tale Testamentum postquam perfectum fuit, clausum sit, abundans aureola non officit. Ut vult in simili casu l. Testamentū 17. C. de testam.

Secundo. Cessat in hoc Testamento voluntatis euentus suspicio quæ unica est placitorum ratio. Quippe Testatrix Codicillis palam & publice factis coram septem testibus viris ornatis, nominauit heredem, quam in Testamento dixerat Helisam filiam: Immo quod magis est, institutionem, legata, & alia in testamento cōtentia verbis expressis cōfirmauit, ita ut nullus locus dubio relinquatur.

Tertio. In Codicillis inter dictos septem testes, exhibiti sunt ipsimet duo qui Testamentum scripserunt & suscripserunt, quos non adhibuisset Codicillis Testatrix nisi maxime fidens, nec illi ad fuissent testes Codicillis, nisi maxima fiducia teste & ex fide facti Testamenti.

Quarto. Perspicuum & indubitatam addidit pietas materna probationem, Nimirum ex eo quod in dicto Codicillo missit Helisam tanquam heredem dare mille aureos parochio confessori, qui virtutis & religionis ornamenti notus,

seminarii Sacerdotum in Prouincia Ruthenensi Director, & Doctor iamdiu spectatur, & fulget, Cui liberalitatis arcanam fidem commisit Testatrix. Nempe quod si Margareta a consortio Labarte discederet, darentur Margaretæ dicti mille aurei: Quo legato appareat etiam matrem, instituisse heredem Helisam, & exheredem fecisse Margaretam: Quod arcum Parochus infirmitate premente euilgare coactus est instrumento publico, ne scilicet illius morte, voluntas Testaticis incognita contrarius euanesceret.

Quinto. Frustra obiiceretur in hac specie hereditatem Codicillis dari non posse, nec enim data Codicillis sed declarata est, quamuis talis declaratio abundans sit ut videre est ex supradictis, quia valet Testamentum.

Præterea Certissimum est in iure, Codicillos non solum confirmare posse Testamentum, sed etiam vim deperditam restituere, & ex nullo legitimum reddere: Hereditas, ait lex, Testamento inutiliter data, non potest quasi hereditas Codicillis confirmari, sed ex fideicommisso petitur l. si ei 2. §. hereditas ff. de iure Codicillorum l. sequula 76. ff. ad trebelliad. Qui ex liberis §. Testamento ff. de bonorum possessione secundum tabulas. Benedictus in caput Rainutius in verbo Testamentum 3. num. 56. Hereditas, inquit, directe dari potest liberis in Codicillis, & in qualibet alia ultima voluntate: Et hoc ipsummet dicit l. filij C. familiæ eriscunde.

Sed insuper abdicata est bonis maternis Margareta, iusta exheredatione indirecta à matre: Non enim ex hereditati ad bonorum possessionem contraria tabulas admittuntur, l. Non putavit ff. de bonorum possessione contra tabulas: Iuste autem exheredata fuit, quia scilicet minor 25. annis, decem & nouem annos nata raptori adhaesit, & illi nupsit. Authentica 115. ut cum de appellatione. cap. 3. Constitutionibus Regijs Henrici 2. & Ludonici 13.

Nec prodest Margaretæ opponere contractum fuisse matrimonium cum Labarte post mortem matris. Primo facilis inter illos & presumpta fraus & mutatio contractus. Secundo. A tempore raptus usque ad hunc diem continuatum fatetur consortium. Tertio tabulas matrimonii profert, ex quibus solidis lex indubitanter existimat factum inter illos fuisse antea improbum consortium: Immo hac sola ratione ab absolutis reis penas repetit: Iussumus, ait lex, ex matrimonio secuto velut coniunctum facinus confessum que puniri l. 34. si qui C. ad legem Iuliæ de adulterijs: Et idemiudican dum, si matrimonium factum sit post mortem accusatoris, ut factum supponit margareta: Nulla, Inquit lex, alia probatio in reum facienda est si matrimonium factum sit §. si quis vero accusatus, Authentica 134. ut nulli indicum.

Quinto Liberi iure ipso exheredantur cap. 3. authenticæ & supradictæ, si parentibus furiosis aut captiuis auxiliū negauerunt, quamvis pater exheredes non fecerit: Quid iudicandū in matre quæ Testamēto exheredē fecit filiā & exheredationē cōfirmat Codicillo, dū legauit exhereditatē margaretæ hac iniecta cōditione, si discederet à Labarte, quod potuit salua exheredatione, l. 10. si pars §. illud l. 8. Papianus §. meminisse l. Nihil inter est ff. de inoffic. testamento l. Cum quidam C. de legatis.

His rationibus victa margareta diffugium quæsiuit in accusatione falsi contra

Codicillum, vnde etiam ex tali accusatione quasi indigna, in totum à bonis maternis repellitur *l. post legatum 5. ff. de his quæ ut indignis.*

In quæstione ista falsi, mirabuntur Patres tam insolentem audaciam, statim atque in rem præsentem venerint, videndo Codicillum duabus paginis conscriptum, præsentia, & signis septem testium primæ notæ, & manu tabellionis inculpatæ vitæ compositum: Cui Codicillo Ioannes Babard Parochus & Confessor, Doctrina, & sublimi pietate notus, scripturam publicam adhibuit, debita charitate, & fide promissa Testatrici obstrictus.

Quæ sunt igitur in tam authenticō Codicillo suspicione falsi? Nullæ sane, sed deridiculo adest litium circulator insignis, qui ut medicus improbus, profligata corpora unico remedio leuare profitetur, sic ille litibus notus, in lite perdita, ut assolet, quælibet instrumenta etiam sanctiora, falsus ipse, falsi accusat: Quid mirum in cognominis errore innoxio falsi crimen apponit.

Verum sufficit Helisæ exponere verba Codicilli ut apprime respondeat, *Veut & ordonne ladite Codicillante que Damoiselle Helix d'Albouy sa fille & heretiere vniverselle baille la somme de trois mille liures à Me. Jean Babard son Confesseur.*

Debuit tabellio ascribere Helisæ filiæ cognomen patris scilicet *Masars*, & non cognomen *Albouy* quod est cognomen matris: Et ideo errorem iuste correxit tabellio, ducendo lineam super cognomine *Albouy* ita ut legi possit, ne locum daret malitia loquaci, & super illo cognomine scripsit cognomen debitum *Masars*, quam correctionem potuit adhibere, immo debuit solus, sine testibus iure præcipiente, *Capite ex litteris. De fide instrumentorum.*

Nunquid ista emendatio est ipsummet quod demonstrat, *l. si in nomine cognomine &c. & l. Ambiguitates C. de testam. quemad. testam. ordin.* Et sic notum est nullo testimonio probandâ esse hanc correctionem, sed quia aliter tabellio insulse iudicauit & duoru testiū quæsiuit probationē, clamat rabula forensis, argentâgina laborans, tam cæca malitia, ut velit matrē codicillantem, se ipsam vocasse filiam, & heredem, Et semet onerasse de præstanto legato post mortem: El-lebore dignus iste dissidiorum insanus artifex

Opponit etiā margareta verba, quæ vrbem in qua Codicillus scriptus est demonstrant, addita esse per indicem, in fine primæ paginæ propria tabellionis manu: *Quid tum, cum in tribus locis, in contextu Codicilli vrbis designata sit.*

Dicat iam margareta qua confidentia, vexat litibus improbis, miserandæ matris cineres, quasi non sufficiat margaretæ doloribus matrē perdidisse, & amplissimam hereditatem paternam obligurire: Ita ut materna bona insuper diripiatur Cuius damni instaurationem iubeant numine dicente Patres integerrimi, & tam nefandam malitiam prohibeant quod supplex orat Helisa.

Relatore Domino de GUILHERMI N.